
**ASPECTE PRIVIND EPURĂRILE POLITICE ÎN ADMINISTRAȚIA
PUBLICĂ LOCALĂ ÎN ROMÂNIA ANULUI 1948**

**ASPECTS REGARDING THE POLITICAL PURGES IN THE
LOCAL PUBLIC ADMINISTRATION IN THE 1948 ROMANIA**

Florin Georgescu*

Abstract

The process of political purge of the local public administration in the 1948 Romania was based on three components: social, wealth status and political. These three components represented the essential elements in the process of personnel clearance during 1948 and in the subsequent dismissing of those considered inappropriate to the doctrinaire principles and to the specific ideology of the totalitarian left extreme.

At not even 2 years from the November 1946 „elections”, the Communist Party from Romania, instrument of the Soviet Union, was obtaining the total control over the Romanian society. The Constitution, entered into force on the 13 of April 1948, based on the model of the soviet Constitution of 1936, was the one that attested whatever had been institutionalised by the Communist Party, between 6 of March and 24 of February 1948, with the aim of imposing, with the political and military support of the Soviet Union, the “popular democracy” regime, a regime that negatively marked, for half of the century, the evolution of an European nation by tradition, the Romanian nation.

The new political formation emerging from the “fusion” of the Romanian Communist Party and the Social-Democrat Party, that integrally assumed the extreme left totalitarian ideology, required that, within the local public administration structures, there was no active form of opposition at all, the co-operativisation of the agriculture representing the sole aim of the communists, in reality a poverty rising up to the disappearance of the wealthy peasants, catalogued in the official documents and discourses as being “chiaburi”, as illustrated by the archive documents of 1948.

Key words: political purge, 1948, process of personnel clearance, “popular democracy”

* Muzeograf, Secția Istorie, M.N.I.R.

Trecând pragul anului 1948 și intrând într-o Românie total diferită de ceea ce încă mai era această țară măcar în primele luni de după momentul 23 August 1944, vom aborda și analiza problematica epurării politice a administrației publice, cu accent pe mediul local, anul 1948 reprezentând reperul cronologic al constituirii partidului unic, Partidul Muncitoresc Român, al naționalizării industriei și al inaugurării acțiunii de cooperativizare a agriculturii, finalizată în 1962.

La nici 2 ani de la „alegerile” din noiembrie 1946, Partidul Comunist din România, instrument al Uniunii Sovietice, obținea controlul total asupra societății românești. Constituția, intrată în vigoare pe 13 aprilie 1948¹ și având la bază modelul Constituției sovietice din 1936, a fost cea care a consfințit tot ceea ce fusese instituționalizat de către Partidul Comunist între 6 martie 1945 și 24 februarie 1948, cu scopul de a impune, cu sprijinul politico-militar al Uniunii Sovietice, regimul de „democrație populară” în România, regim care a marcat în mod negativ pentru o jumătate de secol evoluția unui popor european prin tradiție, poporul român.

Noua formațiune politică rezultată din „fuziunea” dintre Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat, dar care a preluat integral ideologia totalitară de extremă stângă, avea nevoie ca în structurile administrației publice locale să nu mai activeze nici o formă de opoziție, cooperativizarea agriculturii reprezentând principalul scop al comuniștilor, în realitate o sărăcire mergând până la dispariția categoriei țăranilor înstăriți, catalogați în discursurile și documentele oficiale ale autorităților comuniste ca fiind „chiaburi”, așa cum vor ilustra documentele de arhivă la care vom face referire.

Pentru autoritățile comuniste era necesar ca în administrația publică locală, în principal de la sate, să fie numiți funcționari, începând cu primarii, care să „beneficieze” de un nivel educațional redus pentru a fi supuși facil procesului îndoctrinării ideologice comuniste.

Acești noi funcționari administrativi trebuiau de asemenea să dispună de resurse economice extrem de limitate, iar în ceea ce privește originea socială, să fie în concordanță cu cerințele necesare înscrierii în Partidul Muncitoresc Român, autoconsiderat în primii ani ai existenței sale sub această titulatură, partid al muncitorilor și țăranilor, mai exact al acelor categorii sociale lipsite de proprietăți funciare decente sau de altă natură.

Includerea în structurile administrației publice, în special locale, începând cu anul 1948, a unor funcționari cu un nivel de educație redus, fără posibilități materiale și cu o origine socială proletară, după chipul și asemănarea liderilor comuniști, a reprezentat factorul determinant în obținerea controlului total de către comuniști asupra structurilor administrației publice. O serie de documente de arhivă care vor fi prezentate și analizate în rândurile care urmează ilustrează tocmai

¹ Ioan Murariu & Gheorghe Iancu, *Constituțiile române*, București, 1995, pag. 130.

această subordonarea a structurilor menționate intereselor politice ale formațiunii politice coordonate de Uniunea Sovietică.

În cadrul acestor documente de arhivă se regăsesc și capitole care evocă problemele administrative existente la nivelul județelor, cu precădere referitoare la modul cum s-au încadrat funcționarii administrativi pe coordonatele și principiile politice ale Partidului Comunist, exemplele care urmează fiind elocvente pentru ansamblul situației existente în structurile teritorial-administrative ale țării din punctul de vedere al subordonării politice a administrației publice locale.

Un prim document care ilustrează aspectul anterior evocat este raportul nr. 104 din 8 ianuarie 1948 al Prefecturii județului Severin, trimis Ministerului Afacerilor Interne.

În cadrul secțiunii dedicate aspectelor administrative existente la nivelul județului Severin, se consemnează, referitor la activitatea funcționarilor administrativi, că aceștia „sunt încadrați pe linia democratică și în inspecțiile ce se fac asupra activității comunelor căutăm a-i urmări îndeaproape și asupra activității lor politice și luării de contact cu masele populare”².

Din cele enunțate anterior se observă, în ceea ce privește aparatul funcționarilor publici locali, că aceștia erau „încadrați pe linia democratică”, fiind urmăriți „îndeaproape și asupra activității lor politice”, aceste din urmă aspecte putând induce o stare de teamă în rândul acelor funcționari de a nu-și pierde locul de muncă în cazul când se manifestau împotriva ideologiei comuniste.

Totodată consemnările autorului raportului, prefectul județului, pot exprima și dorința acestuia de a prezenta într-o lumină cât mai favorabilă în ochii autorităților politice și a celor publice centrale situația administrației publice locale, a integrării funcționarilor din subordinea sa pe linia politică comunistă, scopul raportului fiind și acela al menținerii sale în funcția de prefect.

Un alt document care evidențiază aspectul subordonării aparatului funcționăresc administrativ local în anul 1948 este raportul trimis forului tutelar al administrației publice, Ministerul Afacerilor Interne, de către Prefectura județului Turda, referitor la situația acestei unități teritorial-administrative din punct de vedere administrativ, economic și politic.

Raportul cu nr. 107 din 8 ianuarie 1948 prezintă, ca și raportul Prefecturii județului Severin, subordonarea politică a funcționarilor administrației publice locale, consemnându-se că aceștia „s-au încadrat cu toții în organizațiile politice democratice și activează fiecare în sectorul său de muncă pe linia democratică”³.

Ca un ultim exemplu care ilustrează aspectul controlului total exercitat de către comuniști asupra aparatului administrației publice locale, vom face referire la

² A.N.I.C., fond *Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat*, dosar 8/1948, f. 130.

³ *Idem*, f. 227.

un document al Prefecturii județului Teleorman, respectiv o „Dare de seamă asupra situației economice, administrative și politice în județul Teleorman”, acest raport cu numărul 281 din 9 ianuarie 1948, fiind trimis aceluiași Minister al Afacerilor Interne.

În ceea ce privește aspectul luat în discuție, raportul consemnează că „Tot personalul administrativ pendinte de Ministerul Afacerilor Interne precum și funcționarii județeni și comunali au depus jurământ de credință față de Republica Populară”⁴.

Menținându-ne în luna ianuarie a anului 1948, documentele de arhivă consemnează situația existentă la nivelul primăriilor comunelor din mediul rural și urban din punctul de vedere al controlului politic exercitat de către Partidul Comunist asupra administrației publice locale, exemplele prezentate fiind semnificative în ceea ce privește subordonarea politică a edililor din mediul rural și urban la nivel național la sfârșitul anului 1947 și începutul anului 1948.

Pentru a ilustra în mod concret evoluția administrației publice locale în ultima lună a anului 1947, vom face referire la raportul nr. 142 din 8 ianuarie 1948, trimis Ministerului Afacerilor Interne de către Prefectura județului Târnava Mică.

În ceea ce privește situația existentă în plan administrativ la nivelul județului amintit din punctul de vedere al activității primarilor, documentul menționat consemnează: „În urma verificării activității depuse de primarii din comunele rurale și urbane nereședință ale județului, constatându-se că un număr însemnat dintre ei nu corespund cerințelor actuale, în luna decembrie 1947 au fost înlocuiți un număr de 37 primari rurali. Selecționarea primarilor nou numiți s-a făcut pe bază de criterii obiective cu avizul Consiliului Politic al județului”⁵.

Același raport face referire și la situația funcționarilor din cadrul structurilor administrației publice locale, aceștia luând contact cu prevederile legii nr. 217 din 30 martie 1945, privind purificarea administrațiilor publice, documentul consemnând următoarele: „Aparatul administrativ de Stat, județean și comunal, a fost curățat de elementele necorespunzătoare și antidemocratice în cursul anului expirat.

Cele câteva cazuri de epurări ce mai trebuiesc făcute în sânul acestui aparat administrativ din județ, sunt în studiul organelor politice și care se vor pronunța în proxima ședință a Consiliului Politic județean”⁶.

Un alt document de arhivă care ilustrează elocvent subordonarea politică a administrației publice la nivel local îl reprezintă raportul datat 11 ianuarie 1948 și trimis Ministerului Afacerilor Interne de către Prefectura județului Rădăuți, acesta referindu-se la situația acestui județ din punct de vedere administrativ, economic și politic.

În ceea ce privește aspectul controlului politic exercitat asupra administrației publice locale de către Partidul Comunist, raportul respectiv consemnează: „În fruntea comunelor rurale funcționează câte un primar desemnat dintre gospodarii

⁴ *Idem*, f. 187.

⁵ *Idem*, f. 159.

⁶ A.N.I.C., fond *Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat*, dosar 8/1948, f. 160.

cei mai cinstiți și activi, cu autoritate și simpatie în rândurile populației, fiind membri ai partidelor componente din Bloc, bine verificați de către Consiliul Politic Județean, activitatea lor fiind îndeaproape și permanent urmărită și îndrumată atât de prim-pretorii plășilor respective, cât și de noi personal. [...]

Ne permitem a afirma că, în general, administrația județului nostru este pusă la punct în mod satisfăcător, iar organele ce o conduc, corespund vremurilor, toate cerințele și doleanțele populației fiind satisfăcute în timp și cu bunăvoință în limita posibilităților⁷.

Dincolo de aspectul înlocuirii primarilor la sfârșitul anului 1947 și începutul anului 1948, semnificativ a fi evidențiată este modalitatea de selectare și numire a noilor edili.

Astfel, Partidul Comunist Român a constituit la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale un Consiliu Politic care era responsabil cu supravegherea celor care deveneau primari, a altor categorii de funcționari județeni, aceștia trebuind să răspundă noilor cerințe și principii politico-ideologice specifice extremei stângi totalitare, să corespundă „vremurilor”, conform exprimării cuprinse în raportul trimis forului tutelar amintit de către Prefectura județului Rădăuți la jumătatea lunii ianuarie a anului 1948.

Îndreptându-ne atenția în continuare spre modul cum a evoluat subordonarea politică a administrației publice, mai cu seamă locală, începând cu trimestrul al doilea al anului 1948, vom beneficia de sprijinul unor elocvente documente de arhivă care evocă starea de spirit a funcționarilor publici din cadrul structurilor administrației publice.

Un prim document prezentat și care reflectă starea de spirit existentă în rândul funcționarilor din administrația publică locală îl reprezintă Raportul informativ pe luna aprilie 1948, având nr. 1540 din 7 mai 1948 și care a fost trimis de către Circumscripția a X-a Sibiu, Ministerului Afacerilor Interne.

Dincolo de caracterul oficial al documentului care prezintă o situație în conformitate cu ceea ce se dorea la nivel central, raportul respectiv evidențiază starea de spirit a aparatului administrativ local: „Starea de spirit a funcționarilor publici este bună. Ei văd în regimul actual al democrației populare singurul regim care se îngrijește efectiv de buna stare a salariaților, de aceea în imensa lor majoritate caută să se încadreze sincer în ritmul democrației populare”⁸.

Această stare de spirit, consemnată în raport, este posibil să fie cea reală deoarece acei funcționari chiar se integraseră în „ritmul democrației populare”, teama de a nu fi înlăturați din serviciu așa cum se întâmplase în special după 6

⁷ *Idem*, f. 82 - 83.

⁸ *Idem*, dosar 17/1948, vol. II, f. 300.

martie 1945 cu alți colegi, reprezentând principalul motiv al acceptării înscrierii în structurile politice totalitare reprezentate de Partidul Muncitoresc Român.

Rămânând în județul Sibiu, vom evidenția un buletin informativ corespunzător lunii mai a anului 1948, aparținând Prefecturii județului amintit.

Având nr. 3889 din 5 iunie 1948, acest document reflectă aceeași stare de spirit ca și precedentul, demonstrând integrarea din același motiv menționat anterior, a funcționarilor publici în structurile politico-ideologice ale partidului-stat: „Încadrați pe linia democrată, funcționarii publici continuă să ducă aceeași muncă de lămurire în cadrul instituției respective, iau parte la toate adunările și meetingurile organizate, participă cu toată dragostea la munca voluntară; tot timpul liber și-l consacră reconstrucției și consolidării tinerei noastre Republici Populare”⁹.

Un alt document existent în fondurile de arhivă, referitor la problematica analizată, îl reprezintă raportul nr. 4552 din 28 iunie 1948, trimis de Prefectura județului Turda, Ministerului Afacerilor Interne și care aduce în atenție situația respectivului județ din punct de vedere administrativ, economic și evident politic în luna iunie a anului respectiv.

În ceea ce privește situația politică existentă la jumătatea anului 1948 la nivelul unității administrativ-teritoriale amintite, raportul consemnează: „Funcționarii depinzând de Ministerul Afacerilor Interne sunt toți încadrați în organizațiile politice ale F.D.P. și colaborează armonios și cu folos cu acestea”¹⁰.

Îndreptând-ne atenția spre un județ vecin cu Sibiul, respectiv Făgăraș, un raport corespunzător tot lunii iunie a anului 1948, având nr. 3485 din 29 iunie 1948 și trimis forului tutelar de către Prefectura județului Făgăraș, consemnează atât activitatea socială cât și politică a funcționarilor administrației județene, cele două segmente întrepătrundându-se și completându-se reciproc: „Și metodele de muncă au început a se îmbunătăți. În ultimul timp se observă din ce în ce tot mai puține cazuri de folosire a forței sau a autorității personale la executarea lucrărilor de folos obștesc, muncile voluntare făcându-se aproape în unanimitate de către cetățeni conștienți.

La această situație a contribuit în mare măsură și ridicarea nivelului politic a aparatului administrativ prin încadrarea funcționarilor din administrațiile locale în P.M.R., unde în ședințele de partid li se face o educație politică superioară”¹¹.

Un ultim exemplu care constituie un argument cu privire la subordonarea politică totală a administrației publice îl constituie un document de la sfârșitul lunii iunie a anului 1948, mai exact „SINTEZA asupra rapoartelor prezentate de domnii prefecti de județe cu ocazia Conferinței Administrative din ziua de 30 iunie 1948”¹².

⁹ A.N.I.C., fond *Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat*, dosar 9/1948, f. 143.

¹⁰ *Idem*, dosar 10/1948, vol. II, f. 212.

¹¹ *Idem*, fila 15.

¹² A.N.I.C., fond *Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat*, dosar 6/1948, f. 16.

Acest document aduce în atenție în mod sintetic situația administrativă existentă la nivelul județelor din țară, activitatea desfășurată în plan profesional și politic în prima jumătate a anului 1948 de către funcționarii publici.

Această activitate s-a caracterizat și prin organizarea unor cursuri intitulate administrative desfășurate și în a doua jumătate a anului menționat și a căror tematică, așa cum va fi evocat în continuare, demonstra caracterul politic al respectivelor întruniri, în realitate acestea reprezentând manifestări de îndoctrinare ideologică și propagandă politică, specifice întregii perioade de dominație totalitară a Partidului Comunist Român.

Pentru a exemplifica vom consemna din cadrul documentului semnalat, situația administrativă existentă la nivelul județului Muscel, și aici fiind organizate activități de educație politică a aparatului administrației publice: „Cursurile administrative au contribuit mult la ridicarea nivelului profesional și politic al cursanților.

Aparatul administrativ s-a identificat cu noua structură de democrație populară”¹³.

Scopul acestor cursuri era și acela al verificării și descoperirii în ce măsură mai erau prezenți în structurile administrației publice funcționari care încă nu erau integrați în canoanele politico-ideologice impuse de Partidul Muncitoresc Român.

Astfel, pentru a rămâne în sfera verificării exercitate de autorități asupra funcționarilor publici, vom avea în vedere în continuare acea eficiență politică de cadre inițiată de formațiunea politică devenită partid-stat, politică bazată pe două componente.

Prima componentă la care vom face referire în continuare a fost aceea a inițierii în cursul anului 1948 de către Partidul Muncitoresc Român a unei politici de descoperire a acelor funcționari înscriși în special în această formațiune politică sau în Frontul Plugarilor pentru a nu fi licențiați din serviciu, având o familie de întreținut și punând astfel mai presus mediul familial decât apartenența sau neînregimentarea lor politică. Această politică, specifică comuniștilor, a contribuit la excluderea cu precădere din structurile administrației publice locale a acelor funcționari care prin trecutul lor, prin originea lor socială reflectată în consistente dosare de evidență biografică, prezente în fonduri de arhivă și evocate în articol, precum și prin activitatea desfășurată în cursul anului 1948 erau considerați „dușmani ai regimului“ (comunist - n.n.) și partizani ai celor care se opuneau măsurilor totalitare inițiate de autoritățile comuniste.

Un prim astfel de document care evidențiază dinamica licențierilor din serviciu în a doua parte a anului 1948, mai exact perioada 1 septembrie - 26 noiembrie 1948, este cel realizat de către Direcția Administrației de Stat din Ministerul Afacerilor Interne.

¹³ *Idem*, f. 31.

Acest document, reprezentat grafic, oferă date statistice concrete cu privire la înlăturarea din funcțiile administrației publice locale a subprefecților, pretorilor și secretarilor de pretură în intervalul cronologic menționat anterior.

Astfel, din totalul celor 80 de funcționari publici din administrația locală, ponderea cea mai importantă este deținută, așa cum reflectă graficul de mai jos, de prim-pretori (36%), urmați de secretarii de pretură (33%) și de pretori (30%).

Este de remarcat că între cei 80 de funcționari publici locali îndepărtați din serviciu, este prezent și un subprefect, cel al județului Iași, demnitar numit de către autoritatea centrală, respectiv guvernul.

În ceea ce privește motivația excluderii din structurile de conducere ale administrației publice a județului Iași, documentul analizat specifică că Vasile Ciubotaru a fost „Exclus din Județeană P.M.R. pentru atitudine nedemnă și dușmănoasă regimului. Hotărârea de excludere din serviciu este a C.C. P.M.R.”¹⁴.

Interesant de consemnat este aspectul referitor la adoptarea deciziei de excludere, această atribuție revenind, așa cum se observă, Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român.

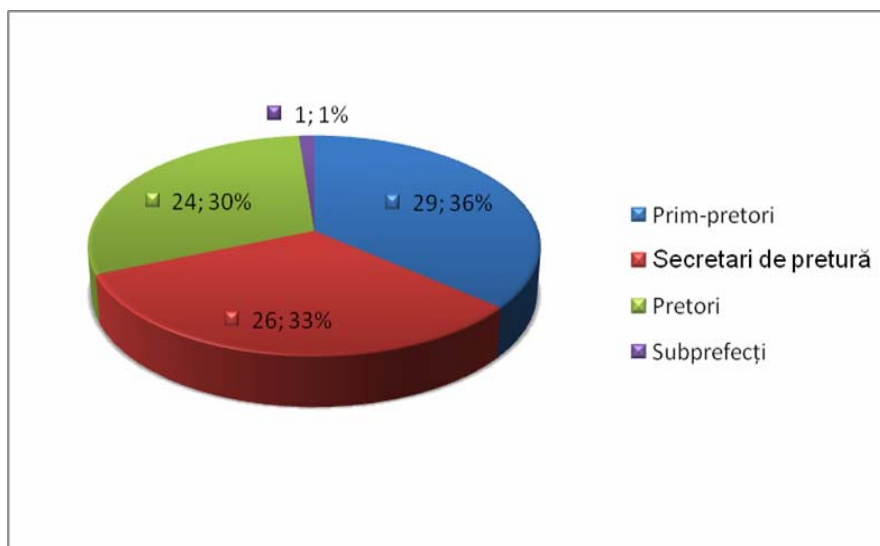
Amestecul partidului unic în administrația publică constituie o dovadă a transformării respectivei formațiuni într-un partid-stat care lua decizii și în privința menținerii sau îndepărtării din serviciu a oricărui funcționar public, indiferent de rangul acestuia.

Deciziile referitoare la aspectul analizat, așa cum se observă din motivația prezentată, aparțineau în prima fază Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, ulterior fiind supuse aprobării și nu dezbaterii problematicei respective în guvern.

Revenind la numărul prim-pretorilor, secretarilor de pretură și pretorilor înlăturați din funcții, se poate consemna că procentele evidențiate grafic în cele ce urmează demonstrează că Partidul Muncitoresc Român nu controla în totalitate structurile administrației publice locale în a doua parte a anului 1948, fiind prezente în respectivele structuri elemente care nu se încadrau în principiile politice ale ideologiei proletare, impunându-se îndepărtarea rapidă a acestora, fără invocarea, ca în perioada 1944-1947, unui temei legal, respectiv a legii privind purificarea administrațiilor publice.

Astfel, respectiva formațiune politică a acționat pentru intensificarea îndepărtării acestor categorii de funcționari publici, motivațiile de natură socio-economică ale licențierilor din serviciu fiind comune și aparatului funcționăresc al notarilor comunale, așa cum va fi exemplificat în rândurile care urmează.

¹⁴ A.N.I.C., fond *Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat*, dosar 251/1948, f. 44.

Statistică privind îndepărtările din serviciu a subprefecților, pretorilor și secretarilor de pretură (1 septembrie - 26 noiembrie 1948).

Sursă: A.N.I.C. - fond *Ministerul Afacerilor Interne*.

Direcția Administrației de Stat, dosar 251/1948, f. 41 - 48.

Îndreptându-ne atenția spre categoria notarilor comunali, supusă verificării de către reprezentanții teritoriali ai partidului-stat în a doua jumătate a anului 1948, vom reflecta situația respectivilor funcționari publici din administrația locală cu sprijinul unei importante mărturii de arhivă care demonstrează rezultatele verificării corpului notarilor din cadrul administrației publice locale, respectiv îndepărtarea din serviciu a celor care nu corespundeau din punctul de vedere al originii sociale și al resurselor funciare încă avute în proprietate, conform documentului de arhivă evocat.

Referitor la acest al doilea document, este de menționat lipsa datării. În corelație însă cu alte documente de arhivă datate și care vor fi evidențiate în cele ce urmează, este posibilă o încadrare cronologică a documentului în toamna anului 1948 datorită prezenței între cei 732 de funcționari publici locali îndepărtați din funcție a unor notari cărora li se întocmiseră adevărate dosare de cadre, datate în luna noiembrie a anului 1948 și existente în fondurile de arhivă.

Pentru a reflecta modalitatea de verificare a notarilor din administrația publică locală ne-am îndreptat atenția asupra a 2 dintre cei 732 de notari comunali (Grecescu M. Marin și Zorilă Al. Ion), dosarele de cadre ale acestora, analizate în această parte articolului, fiind datate, așa cum s-a menționat, în luna noiembrie a anului 1948.

Revenind asupra dosarului care cuprinde un număr de 732 de notari și nu 681 cum sunt menționați pe coperta acestuia, documentul este semnificativ, ca și mărturia arhivistică evocată anterior, referitoare la îndepărtările din serviciu a subprefecților, pretorilor și secretarilor de pretură, prin motivațiile îndepărtării din serviciu a acestor categorii de funcționari publici.

Dincolo de aspectul statistic, importante a fi luate în considerare în cazul celor 2 documente aduse în discuție, sunt motivațiile îndepărtării funcționarilor amintiți.

Analizând cauzele purificării corpului funcționarilor din cadrul administrației publice locale în anul 1948, se observă existența unor motivații ale excluderii din serviciu pe baza originii sociale și a resurselor economice ale celor îndepărtați din serviciu, acestea fiind completate cu cele de natură politică.

Pentru a argumenta, vom enumera câteva exemple de astfel de motivații.

O astfel de acuzație, semnificativă și care poate fi luată în considerare este aceea referitoare la un pretor din județul Ciuc (Anghi Ștefan) despre care se consemna: „Deși caută să îndeplinească funcția, sunt indicii că nu se încadrează din convingere în acțiunile politice. Numitul nu are avere, însă tatăl său a fost deputat în perioada 1940 - 1944, posedă 43 ha. teren în comuna Lazărea. Aparține păturii de chiaburi”¹⁵.

O altă acuzație cu caracter atât economic cât și politic, pe baza căreia s-a procedat la îndepărtarea din administrația locală a unui prim-pretor din județul Fălciu (Harnagea I. Ion - „Deși are posibilitatea să cuprindă munca profesională, totuși nu are dorința să o facă. Nu este atașat regimului, având și o situație materială bună. Nivelul politic scăzut. Venit din P.S.D. - ne putem dispensa de el”¹⁶), este semnificativă, în special datorită menționării faptului că respectivul funcționar era „venit din P.S.D - ne putem dispensa de el.” Existența unei astfel de motivații demonstrează faptul că în procesul de verificare a membrilor noului Partid Muncitoresc Român, rezultat ca urmare a „fuziunii” din februarie 1948 dintre Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat, apartenența inițială la P.S.D. reprezenta o motivație importantă în procesul îndepărtării din serviciu în toamna anului 1948, mai cu seamă când venea în completarea acelor acuzații evocate în rândurile de față.

Un alt exemplu care vine în sprijinul celor consemnate cu privire la motivațiile îndepărtării din funcție a personalului administrației publice locale în toamna anului 1948 este acela al unui notar din județul Ciuc (Bajko Ștefan) a cărui excludere din serviciu se datorează următoarei motivații: „Provine dintr-o familie de chiaburi, având personal 33 ha. teren, iar tatăl său de asemenea posedă 3 ha.”¹⁷. Caracterizarea evocată reflectă ideologia politică și economico-socială a conducerii comuniste, deținătorii unor astfel de suprafețe agricole și care le asigurau o situație

¹⁵ A.N.I.C., fond *Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat*, dosar 251/1948, f. 42.

¹⁶ *Idem*, f. 44.

¹⁷ *Idem*, f. 2.

materială relativ bună urmând să fie îndepărtați din funcțiile de răspundere deținute, cazul notarului respectiv din județul Ciuc fiind edificator.

Asemenea motivații cu specific acuzator se regăsesc și în cazul altor notari comunali, câteva exemple evidențiind înlăturarea din administrația publică locală a acelor notari deținători de suprafețe agricole de circa 10 hectare și care erau considerați „chiaburi” de către susținătorii proletariatului:

- „Chiabur, posedă 30 ha. pământ;
- Bogat;
- Posedă 16 ha. pământ;
- Posedă peste 10 ha. pământ;
- Proprietar a 32 ha. teren;
- Proprietar a 57 ha. teren, inventar agricol complet;”¹⁸.

Acești „chiaburi” reprezentau de fapt țărani înstăriți a căror avuție fusese realizată prin propriul lor efort sau al înaintașilor, acum fiind nevoiți să accepte înscrierea în cooperativele agricole de producție, entități economice având ca model colhozurile de inspirație sovietică.

Politica de reverificare a notarilor comunali a condus la descoperirea prin metode „specifice” a unor astfel de funcționari înscriși în Partidul Muncitoresc Român și în Frontul Plugarilor, motivațiile cuprinse în tabelul celor 732 de notari fiind edificatoare în ceea ce privește excluderea din administrația publică chiar și a acelor care, din diverse motive, s-au înscris în formațiunea politică reprezentantă a extremei stângi totalitare, câteva exemple fiind evidențiate în cele ce urmează:

- **„Înscris în PMR, însă nu este atașat regimului de democrație populară. Mic burghez.** Nu are o bună capacitate profesională. Orientarea pe teren și perspectiva în muncă foarte slabă. Nu are perspective de ridicare din punct de vedere profesional și politic;

- **Membru în PMR, neatașat**, comportare rea și **chiabur**;

- **Înscris în Fr. Plugarilor, față de care nu are atașament.** Capacitate profesională, orientarea pe teren și perspectiva în muncă, insuficiente. **Nu este un element bun și nu corespunde timpului, având situație materială bună**”¹⁹. (s.n.)

În procesul purificării administrației publice în anul 1948, desfășurat la o scară mult diminuată comparativ cu anul 1945, semnificative sunt și motivațiile de natură politică:

- „Nivel politic scăzut. Neatașat regimului;
- Fost legionar - inadptabil;
- Antidemocratic;

¹⁸ *Idem*, f. 1 - 48.

¹⁹ A.N.I.C., fond *Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat*, dosar 251/1948, f. 1-48.

- Atitudine antidemocratică;
- Ostil regimului;
- Lipsă de colaborare cu organele politice. Nu prezintă încredere din punct de vedere politic;

- Inadaptabil din punct de vedere politic și fără posibilități de dezvoltare. Chiabur.

- Reacționar;
- Manist²⁰.

Aceste acuzații nedefinite concret și specifice discursurilor reprezentanților partidului-stat (Partidul Muncitoresc Român), reflectă dorința conducătorilor de a reprimă orice formă de opoziție în rândurile funcționarilor publici. Aceștia erau catalogați ca „antidemocratici”, „ostili regimului” sau că nu colaborează „cu organele politice” (în realitate o subordonare totală față de Partidul Muncitoresc Român) și că „Nu prezintă încredere din punct de vedere politic”, mai exact că nu se aliniau principiilor politico-ideologice ale totalitarismului de extremă stângă.

Îndreptându-ne atenția spre cazurile particulare ale unor notari comunali îndepărtați din serviciu în a doua parte a anului 1948, vom consemna și analiza, așa cum s-a menționat anterior, situația a 2 astfel de funcționari din cadrul administrației publice locale, respectiv Grecescu M. Marin și Zorilă Al. Ion din județul Mehedinți.

Având ca punct de pornire dosarele de cadre ale acestora, vom analiza conținutul unor astfel de documente de arhivă pentru a ilustra o etapă importantă a procesului purificării administrației publice în anul 1948, considerentele motivaționale de ordin socio-economic deținând o pondere semnificativă comparativ cu cele de ordin politic, specifice intervalului 1944-1947.

Un prim astfel de dosar reprezentativ pentru problematica studiată, este cel al notarului Grecescu M. Marin din comuna Secu, județul Mehedinți.

Datată noiembrie 1948, dosarul respectiv, ca și cel analizat ulterior, cuprinde 4 tipuri de documente:

1. Caracterizarea întocmită de prefectul județului Mehedinți;
2. Anexa la Ștutul personal, semnată de respectivul notar comunal, mai exact un chestionar elaborat de autorități la care funcționarii publici erau chemați să răspundă;
3. Fișa anexă la Ștutul personal al notarului Marian Grecescu de la comuna Secu, județul Mehedinți, elaborată de pretorul structurii administrative respective;
4. Fișa anexă la Ștutul personal al lui Grecescu M. Marian, notar de la comuna Secu, județul Mehedinți, întocmită de prefectul județului.

În ceea ce privește **caracterizarea făcută de prefectul județului Mehedinți**, aceasta consemnează următoarele: „Element bun. Este caracterizat bine de șefii săi. Are 20 ha. pământ arabil. Situație materială destul de frumoasă în comuna Grecești.

²⁰ *Ibidem.*

Privește regimul cu dușmănie. Are un frate anume Ion Grecescu în Ministerul de Finanțe, fost legionar notoriu²¹. De menționat că aceeași caracterizare este prezentă și în rubrica „Motivul îndepărtării din serviciu” din „Dosarul de notarii din țară, îndepărtați din serviciu”²², mai precis al celor 732 de notari.

Considerat inițial ca un funcționar apreciat de superiorii săi, caracterizarea respectivă consemnează posibilitățile economice ale acestui notar comunal (20 ha. teren arabil), particularitate esențială și care cântărea greu în procesul comprimării administrației publice locale în cursul anului 1948.

Nu este neglijat nici aspectul motivațiilor politice, însă acestea se află în plan secund, consemnându-se că notarul Marian Grecescu „privește regimul cu dușmănie”, apreciere generală, nedefinită explicit, specifică discursului reprezentanților de seamă ai partidului-stat, preluată evident și de eșaloanele politico-administrative ierarhice inferioare. Finalul caracterizării prefectului consemna că notarul comunei Secu „are un frate anume Ion Grecescu în Ministerul de Finanțe, fost legionar notoriu”, legătura de rudenie cu un astfel de funcționar al administrației centrale de această dată, constituind o culpă în concepția guvernanților, principiu general caracteristic întregii perioade de dictatură comunistă din țara noastră.

În ceea ce privește documentul secund al dosarului, acesta reprezintă o **autobiografie - chestionar a notarului comunei Secu**, câteva elemente fiind semnificative a fi consemnate, acestea reprezentând ulterior motive folosite de autorități pentru îndepărtarea din funcție.

Un prim aspect este acela al originii sociale și al situației materiale, notarul Marian Grecescu subliniind că este „țăran agricultor”²³, cu o bună situație materială, moștenind de la părinți de 20 hectare teren arabil.

Chestionarul la care erau chemați să răspundă funcționarii publici cuprindea o rubrică, la punctul 10, care solicita să se specifice dacă cel în cauză a fost pe front și unde, dacă a fost decorat și cu ce decorații și evident ce grad a avut.

În cazul notarului comunei Secu, acesta consemna că a participat la luptele desfășurate pe „frontul din apus în Ungaria”²⁴, eventuala participare pe frontul de răsărit, în Uniunea Sovietică reprezentând cu siguranță o culpă în concepția autorităților.

Punctul următor al chestionarului autobiografic solicită informații cu privire la rebeliunea legionară din ianuarie 1941, mai exact unde se afla actualul notar în acel moment, acesta specificând că era elev la Liceul Comercial din Turnu-Severin. Participarea la acel moment tragic constituia, ca și în cazul eventualei înrolări pe frontul de răsărit, un element acuzator și care putea constitui un motiv pentru îndepărtarea din serviciu.

²¹ A.N.I.C., fond *Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat*, dosar 258/1948, f. 96.

²² *Idem*, dosar 251/1948, f. 16.

²³ A.N.I.C., fond *Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat*, dosar 258/1948, f. 96.

²⁴ *Idem*, f. 97.

Apartenența și activitatea politică reprezentau repere importante pentru autorități, notarul mehedintean consemnând la punctul 13 că este membru al organizației locale a Frontului Plugarilor, că în „alegerile” din 19 noiembrie 1946 a deținut funcția de secretar de pretură, fiind responsabil cu organizarea în bune condiții a scrutinului, aceeași preocupare manifestând-o și în timpul „alegerilor” pentru Marea Adunarea Națională din 28 martie 1948.

Același punct 13 solicită informații referitoare la activitatea desfășurată în timpul stabilizării din anul 1947, respectivul funcționar comunal subliniind că s-a preocupat de această acțiune în calitatea sa de notar comunal.

În ceea ce privește naționalizarea industriei (11 iunie 1948), acesta a consemnat că „în timpul naționalizării am fost la cursurile organizate”²⁵.

Un ultim aspect care se impune a fi luat în considerare din cadrul chestionarului autobiografic este acela al activității sindicale, pentru Partidul Muncitoresc Român apartenența la unica grupare sindicală permisă și subordonată politic formațiunii conducătoare în stat, respectiv Confederația Generală a Muncii, precum și activitatea desfășurată în cadrul acesteia constituind elemente esențiale în menținerea sau îndepărtarea din funcție a unui funcționar public.

Astfel, în cazul notarului comunei mehedintene Secu, se consemnează că acesta și-a plătit cotizațiile, a participat la conferințele sindicale comunale și de plasă, având responsabilități economice la nivelul plasei respective, fiind însărcinat cu colectările de produse agricole și însămânțările.

Al treilea document al dosarului analizat, acea Fișă anexă la Ștutul personal al notarului Marian Grecescu de la comuna Secu, județul Mehedinți, elaborată de pretorul structurii administrative respective, caracterizează activitatea notarului Grecescu într-o manieră pozitivă, apreciind că acel funcționar este bine pregătit profesional, depune o activitate sârguincioasă și își îndeplinește atribuțiile în timp util.

Dosarul de cadre se încheie cu Fișă anexă la Ștutul personal al lui Grecescu M. Marian, notar de la comuna Secu, județul Mehedinți, întocmită de prefectul județului, acest ultim document, consemnând informații cu totul diferite de cele evidențiate de pretorul unității administrative mehedintene, notarul fiind apreciat ca un element lipsit de pregătire profesională, fără inițiativă și având o „purtare necorespunzătoare pentru un funcționar”²⁶.

Pentru a întări cele evidențiate în rândurile de față, vom mai apela, cu valoare exemplificativă și totodată ca argument științific referitor la evoluția procesului îndepărtării din serviciu în cursul anului 1948, la încă un dosar de cadre, existent în fondurile de arhivă, mai exact al notarului Zorilă Al. Ion din comuna Fântânele Negre, județul Mehedinți, îndepărtat de asemenea din funcție în noiembrie 1948.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ A.N.I.C., fond *Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat*, f. 99.

În ceea ce privește situația respectivului funcționar comunal, pentru a nu repeta, dosarul său de cadre cuprinzând în mare parte aceleași informații ca și cel al notarului Grecescu din comuna Secu, ne vom îndrepta atenția asupra originii sociale și a situației materiale a acestuia, asupra prezenței sale pe frontul celui de al doilea război mondial și asupra apartenenței politice.

Referitor la caracterizarea făcută de prefectul județului Mehedinți, cuprinsă în dosarul notarului Ion Al. Zorilă, aceasta este identică cu aceea din „Dosarul de notarii din țară, îndepărtați din serviciu”²⁷, consemnându-se următoarele: „Slab pregătit profesional, frecvență slabă în serviciu, nesânguincios. Rău caracterizat de șefii săi și organele politice, are avere personală 9,50 ha. pământ arabil, ceea ce îl preocupă mai mult decât serviciul. - Este un reacționar notoriu și dușmănos regimului”²⁸.

După cum se observă, notarul comunei Fântânele Negre deținea o suprafață de 9,50 ha. teren arabil, acest fapt fiind considerat inacceptabil de către conducerea partidului-stat care, așa cum a mai fost evocat, acționa pentru eliminarea din structurile publice locale a acelor funcționari cu o situație materială onorabilă, aceștia fiind înlocuiți cu elemente proletare sărace și cu un nivel educațional limitat.

Din punctul de vedere al originii sociale, chestionarul la care era obligat să răspundă, consemna ca fiind „copil de țăran agricultor”²⁹.

În ceea ce privește participarea acestui notar la operațiunile militare din timpul războiului mondial, chestionarul autobiografic consemnează: „Am fost în Moldova timp de 9 luni, nu am fost decorat, grad de Fr. T.T.R. (Fruntaș Tânăr cu Termen redus, n.n.)”³⁰. Nu rezultă din cele consemnate dacă cele 9 luni de zile petrecute pe frontul din Moldova au fost înainte de 23 August 1944 sau după revenirea țării în tabăra Națiunilor Unite.

Aspectul apartenenței politice, evidențiat în chestionarul amintit, reflectă integrarea notarului în Partidul Muncitoresc Român, ca simplu membru de partid, anterior acesta susținând că nu a făcut parte din vreo altă organizație politică.

Semnificativă a fi adusă în atenție este aprecierea cu privire la atitudinea politică a notarului, consemnată de prim-pretorul căruia i se subordona notarul: „Neclară. Nefolositor democratizării maselor”³¹.

Astfel, luând ca exemplu cei 2 notari, s-a dorit să se ilustreze preocuparea autorităților cu privire la îndepărtarea din administrația publică locală a persoanelor considerate ca necorespunzătoare ideologiei comuniste, precum și pentru a reflecta

²⁷ *Idem*, dosar 251/1948, f. 17.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Idem*, dosar 258/1948, f. 57.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ A.N.I.C., fond *Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat*, dosar 258/1948, f. 58.

considerentele pe baza cărora se acționa în procesul purificării administrației publice, subliniind:

1. componenta originii sociale:
 - a. „țăran agricultor”;
 - b. „copil de țăran agricultor”;
2. componenta stării materiale:
 - a. 20 ha.;
 - b. 9,50 ha.;
3. componenta acuzațiilor politice:
 - a. „Privește regimul cu dușmănie. Are un frate anume Ion Grecescu în Ministerul de Finanțe, fost legionar notoriu”;
 - b. „Este un reacționar notoriu, dușmănos regimului”.

Concluzionând, cele trei componente (socială, a stării materiale și cea politică) au reprezentat elementele de bază în procesul verificării cadrelor administrației publice în cursul anului 1948 și a îndepărtării ulterioare a celor considerați necorespunzători principiilor doctrinare și ideologiei specifice extremei stângi totalitare, așa cum evidențiază datele cuprinse în documentele de arhivă și analizate în acest segment al articolului.